Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Costumari propi de la nit de Sant Joan

Avinyonet del Penedès

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: 08792 AVINYONET DEL PENEDÈS.

Coordenades:

Latitud: 41.36104
Longitud: 1.77962
UTM Est (X): 397925
UTM Nord (Y): 4579556

Classificació

Número de fitxa 08013-247
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Costumari
Estil / època: Modern Contemporani
Estat de conservació Dolent
Protecció Inexistent
Accés Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Pública
Fitxes associades:

La parla local: expressions i vocabulari
Antics goigs d'Avinyonet del Penedès
Costums relacionats amb els fenòmens meteorològics
Refranyer
Tradició culinària
Medicina popular i curanderisme
Oracions
Toponímia popular
Nadales
Les Cabres de l'Arboçar
Oficis desapareguts

Autoria de la fitxa J.M. Huélamo - ARQUEOCIÈNCIA
Data de registre de la fitxa: dv., 15/11/2002 - 01:00

Descripció

1. ROQUES QUE S'AJUNTEN En el costumari i credenciari de la nit de Sant Joan es troben diversos costums i diferents creences que semblen reconèixer cultes de caràcter orogràfic o lític. Així és el cas d'un costum documentat per Joan Amades al terme d'Avinyonet, i que és la següent: es té la creença de que "dues roques que es troben d'alt d'un puig proper a Avinyonet del Penedès (Les Cabòries), es van ajuntant a poc a poc. Quan es cloguin vindrà la fi del món. Des de fa temps que cada nit de Sant Joan van avançant; abans hi podia passar un home a cavall; més tard només hi passava a peu, per gras que fos, i ara ha d'estar molt magre per a poder-hi passar. La gent de la rodalia té el cas per un indici que la fi del món s'acosta" (AMADES, 2001, IV: 160). 2. SALTAR EL FOC. La nit de Sant Joan a les Cabòries creien que els qui saltaven el foc no moririen durant l'any. Els fadrins, per demostrar la seva virilitat, havien de saltar, com a mínim, set focs. A les Gunyoles, l'any 1935, encara hi havia qui per la vigília de Sant Joan anava per la muntanya, amb una canya verda, "buscant la sort". (SADURNÍ, 2001: II, 162). 3. PER CONÈIXER EL NOM DEL FUTUR MARIT. Les noies que anaven a esporgar la vinya la nit de Sant Joan preparaven un plat amb aigua i oli en el qual ficaven cargolats tants papers com pretendents coneixien. En cadascun d'aquests paperets escrivien el nom de cada noi que es pretenia. Després se n'agafava un i el que sortia era el noi que seria el futur marit. En tant que s'agafava el paper es recitava la següent oració: "Sant Joan Baptista apòstol i evangelista, per la propietat que Deu us ha donat feu-me sortir el meu enamorat" (Informació oral Concepció Massana, juny 2001). 4. UNTAR AMB OLI L'ULL DE LES FIGUES. Un altre costum en el qual es troba protagonista un element del medi vegetal a la nit de Sant Joan, és el d'untar amb oli l'ull de les figues de manera que per Sant Pere ja eren madures (AMADES, 2001, IV: 96) (INFORMACIÓ OBTINGUDA DE LA GENT DE LES GUNYOLES, MITJANÇANT REUNIÓ CONJUNTA A LES DEPENDÈNCIES MUNICIPALS DE LES GUNYOLES EL NOVEMBRE DE 2002). 5. SANACIONS DE TRENCADURA (veure fitxa dedicada a medicina popular). La nit de Sant Joan es passava per les branques d'un roure als nens herniats, i ho feien un Joan i un Pere (informació oral veïns d'Avinyonet, juny 2002). Era molt estès tal costum. En el cas dels nens es tractava de despullar la criatura trencada, a les dotze de la nit de Sant Joan, i dues persones, que acostumaven a ser els padrins, se la passaven l'una a l'altra pel mig d'un tronc de roure o alzina que havien obert abans verticalment. La primera deia: Sant Joan et passa i l'altre contestava: Sant Pere et traspassa, o la següent formuleta: "-Té Pere - Té Joan -Que es curi aquest infant" En altres pobles deien: Teniu, Joan, us la torno curada. L'operació es repetia tres voltes i els assistents resaven tres parenostres. La roba la deixaven a la soca de l'arbre, i si aquest continuava vivint, era senyal que l'infantó estava guarit. A les Gunyoles, l'any 1942, es va dur a terme una cerimònia d'aquestes a la que hi assistiren una quarantena de persones, a prop de la font del Cuscó, i hi hagué galetes i vi bo per a tots (SADURNÍ, 2001: II, 195) Altres indrets que semblaven propicis per aquestes cures, eren Avinyó, la Font del Molinet, la Font de la Canya, el torrent del Batlle i la Font del Cuscó . Cap els anys 1940-1950 es va passar un altre nen trencat en el bosc del Batlle a tocar el torrent del mateix nom. La gent anava amb espelmes. També se sap que sota el roure del Sebio Ferret Castellví s'havia fet aquesta cerimònia (INFORMACIÓ OBTINGUDA DE LA GENT DE LES GUNYOLES, MITJANÇANT REUNIÓ CONJUNTA A LES DEPENDÈNCIES MUNICIPALS DE LES GUNYOLES EL NOVEMBRE DE 2002).

Observacions:

(Continuació descripció) 6. La vigília de Sant Joan, els veïns de Les Gunyoles, sortien per la muntanya, amb una canya verda, a trobar la bona ventura. 7. EL TRESOR DEL PUIG DE LA MOLA.

Un altre costum devia ser el de, a trenc d'alba de la nit de Sant Joan, anar a buscar la primera pedra on hi toca el sol dalt del puig de la Mola, ja que sota d'ella hi ha un tresor amagat (Informació Oral Joan Raventós Marcè, gener 2003).

Bibliografia

AMADES, Joan (2001) Costumari Català. El Curs de l'Any. S.Ll.: Enciclopedia Catalana. Salvat Editores. Vol. IV, 96; 160, 674. ESCOFET, Josep (1981) "Reculls per a una Història". Diversos articles publicats a la revista Arrels, núms. 61 a 67. Avinyonet del Penedès. INFORMACIÓ OBTINGUDA DE LA GENT DE LES GUNYOLES, MITJANÇANT REUNIÓ CONJUNTA A LES DEPENDÈNCIES MUNICIPALS DE LES GUNYOLES EL NOVEMBRE DE 2002 Informació Oral Joan Raventós Marcè, gener 2003 PUIG I BOSCH (s.d.) Les Gunyoles. Resum d'un treball. ROVIRA I MERINO ET AL. (1999) Camins de transhumància al Penedès i al Garraf. Barcelona: Associació d'Amics dels camins ramaders. SADURNÍ I VALLÈS, Pere (2001) Folklore del Penedès. Sant Sadurní d'Anoia: Fundació Caixa Penedès.2 vols.

